

Indigne ea sacramenta suscipere, ut ait Doctor loc. cit. & sicut satisfacit precepto audiendi missam, qui eam ex malo fine, & peccaminosè audit, ut modò diebamus; ita pariter in proposito discerendum est de precepto anni Communionis, quia hoc preceptum est de Communione Sacramentali, & valida, non autem de fructuosa, & licet Ecclesia in hoc precepto etiam fructum spiritualem intendat, non tamen præcipit, ut dictum est. Ita Suarez, Vazquez, Coninchius, Henriquez, Cordubal, Soto, Lopez, Fagundez, Card. de Lugo, Gavatius, & Aretinus ex notis, Bonac, & alii passim.

57 Ad fundatum primæ sententia negatur conuenientia, quia Ecclesia actum tantum externum communionis præcipit, non enim potest, vel non poterit, nisi auctus exter nos, quos tantum cognoscere, & judicare potest; nec reterit, quod eum præcipiat ut Deus colatur, & anima reficiatur, quia huius præcipiū non cadit sub precepto, ut dictum est quando adhuc præcipit potest integrè ponit illud, ut contingit in calu proprio; tum quia cultus Dei externus in tali communione secundum speciem suam integrè servatur. Dices Ecclesia præcipit femei in anno Eucharistiam reverenter suscipere, ut dicitur in cap. *Omnis uetusque fons*, qui autem indigne suscipit non accedit reverenter, quia haec particula internam animi dispositionem importat; ergo non satisfacit præcepto. Relipillo vero reverenter præcipit solum ab Ecclesia reverentiam externam, quatenus verò significat quoque reverentiam internam non tam præcipit, quam intrit, quid jure natura fieri debet; & quidem si Ecclesia etiam internam reverentiam præcipere intenderet, minime congrueret pœna arcendi ab Ecclesia transgressores, quam ibi imponit, non enim possit Prælati eam exequi contra sic indigne communicantes, cum talem indignitatem dignoscere nequeant. Dices tandem, debet probare seipsum accessens ad Eucharistiam iuxta dictum Apostoli, *propter uenit seipsum homo*, ergo quia eum sumit indigne, & in peccato mortali, huic præcepto satisfacere non videtur. Retpondo per hoc probari tantum illum, qui cum peccato mortalium in Paschate Eucharistiam sumit, peccare contra præceptum divinum quo præscribitur, ut Eucharistia non sumatur indigne, non verò contrà Ecclesiasticum, quo Eucharistia sumptio ad tale tempus determinatur. Unde Amic. loc. cit. has quoque opiniones conciliare conatur per prefata distinctionem de duplice præcepto Eucharistie Ecclesiastico, divino; nam per Ecclesiasticum præcipit tempore Paschatis actualis Eucharistie sumptio quod substantiam tantum, & hec Sacramentum mandat, ut solutum per voluntariam dimitat, & hoc enim sufficit, ut inter bonum, & malum discernere sciat; ad illud verò requiriatur, quod etiam inter cibum spiritualem, & corporalem, ac inter panem Coelstem, & communem perfekte discernat, & sic contingere potest, ut puer confiteri quidem tenetur in articulo mortis, non tamem communiceare. Alii tandem probabilius affirmit, Suarez, disp. 70, sect. 1. Cipri. Leit. & plures alii, quorum ratio est, quia articulus mortis est tempore divino præceptum præscriptum habentibus distinctionis annos ad Eucharistiam sumendam. Ecclesia sì vero suo præcepto solum determinavit tempus sumendi Eucharistiam extrâ mortis articulum, quod ex divino præcepto indeterminatum erat, quavis ergo Eucharistia quodam annuum communione pueros omnes non includeret, sed cum latitudine parentum arbitrio, & confessarii quorum regimini, & cura sunt subjecti; tamen quod articulus mortis illa latitudine non est admissenda, quia cum articulus mortis ex divino præcepto non fit indeterminatus, omnino relictus sicut in suo labore etiam respectu puerorum annos distinctiones habentum.

ARTICULUS SECUNDUS:

De quinto Ecclesia præcepto, scilicet, solvendo Decimas.

60 U limum Ecclesiæ præceptum est de solutione decimarum, de quo sùs agit Alfonso noster lib. 7, tit. 35, plures articulos, quod præceptum habetur c. *Tuanobis*, de Decimis, & alii Canonibus, quia ex veteri testamento originem duxerit, ut Alfonso notat l. cit. & Tuanobis l. 6, cap. 20, etenim Levit. 13, ex duodecim tribus, quibus totus populus Iudaicus constabat, unum elegit Dominus scilicet, Leviticum. Religiosorum facultatem habentium administrandi Eucharistiam, ut Bonacina advertit disp. 4, cit. q. 7, punct. 2, cum enim privilegium sit in omnium iuriis strictè explicandum est, fallo scilicet iure Parochi, cui summus Pontifex derogare non præmitur, nisi de contraria eiusdem intentione expressè conlet, Ita etiam Navarros, Azorius, Henriquez, Reginaldus, & alii passim. Peregintis autem, & vagis posunt Regulares dare communionem Paschalem, quia nullam Parochiam habent, in qua faciscere teneantur, in quo convenienter communiter DD. quos conget, & sequitur Diana. 2, ur. 2, de dubiis Regularium resol. 2. Sacerdotes etiam præcepto communionis faciscere quovis in loco celebranti tempore Paschatis, præceptum enim communicandi in propria Parochia ex recepta consuetudine ad eos solum extendi videtur, qui Eucharistiam ab aliis sumunt, non verò ad Sacerdotes; Ita etiam Religiosi inferentes, ac in eorum Monasteriis degentes, alii que locis Parochorum cura exemptis videbunt licet posse communio-

Eccle-

61 Tertius convenienter DD. nequem non baptizatus teneri, per le solvendas decimas personales, aut prediales, sive iudeus, sive infidelis, sive Catecumenus, qui illis de manu Sacerdotum Sacra menta non recipiunt, quia est ratio obligatorius decimarum, ut constat ex c. *Transmissa de Decimis*, tum etiam quia præcepta Ecclesiastica solos baptizatos obligant, qui ei subiecti sunt. Nec obstante, quod cap. de *Terre de Decimis* dicatur Judæos etiam teneri ad decimatum solutionem, ad enim intelligendum non sì ex vi iure decimatur, sed ex eo, quia Ecclesia hanc partem taxavit, ubi in antiqua lege hoc modo considerata etiam etiam de jure Divino, quia numerum Deustantam partem assignavit esse contribuendam, quod quidem præceptum, cum morale non fuerit, sed iudiciale, post Christi passionem celavit, ut pars ex dictis 4, scit. disp. 1. de Sacramentis in genere. Quare præceptum de solutione decimarum, quod hanc partem est merè Ecclesiasticum, quia determinatio decima pars est tempore gratia per Ecclesiam instituta, ut, scilicet, non minus populus noua legi Ministris ejusdem exhibeat, quā populus veteris legis ministris illius temporis exhibebat. Ita Alfonso noster loc. cit. quem communiter Recentiores sequuntur Azorius, Tolentus, Bonacina, Tancredus, & alii passim. Additib. art. 2. ex Holkensi tres esse decimatum species, scilicet, personales, utilitas, que debentur ex his, que provenient ex opere personali, & solvantur ex fructibus quos homo sibi acquirit industria, ut ex negotiatione, mercatura, & aliis aliis. Quodammodo sunt prediales, ut illa, quæ ex terra fructibus proveniunt, & debentur, ut loco instrumento, & aliis iugismodi, quis solūnū Judæi solvantur. Ali tandem sunt mixta, quæ scilicet, partim ex prediis proveniunt, & partim ex hominis industria, ut fuit animalium foetus, qui partim ex patris, partim ex animalibus proveniunt interveniente hominis industria in illis aliendis, & custodiendis, & he sunt decimas, quæ in lege nova solvantur, licet non omnes in omnibus locis, & ita etiam discurrunt. Autem supradictas de decimatum species.

62 Secundo convenienter Doctores teneri fideles, sub peccato mortali decimas solvere Clericis in populi utilitate labioribus, ubi tamē etiam confuetudo solvendi; ubi enim non est confuetudo solvendi, solvere non tenetur, dummodo Parochus suam habeat solutitionem, alii Parochiani ipsu alere tenetur, ubi autem est confuetudo solvendi, illas solvēre tenetur, etiam Clerici divites sint, vel improbi, quia decima Clerici non debentur ob iporum inopiam, vel paupertatem, sed ob ministerium, & labores, quae in populi utilitate impendunt, quod si non facerent, non posset hinc decimas percipere, sive pauperes sive divites; quae non solventes decimas peccant contra iustitiam, quia faciunt contraria, quod Clerici habent ad illas exigendas, & consequenter tenetur ad restituendum, nisi decimas solvant, dum pecuniam juxta locorum confuetudinem. Notant insuper Doctores ex c. cit. *Tus nobis*, de Decimis, in solvendis decimis predialibus non esse detrahendas expensas factas in colendis agris, vel fructibus colligendis, aut in meliorandis praediis, vel veldomibus, neque detrahendum esse semini estimatio, aut tributum, vel centum, qui alteri solvitur; sed ante omnia foliendas esse decimas ex omnibus fructibus, antequam expensas deducantur, vel tributa, aut alia debita; & ratio aliquid est, cit. quia decima solvuntur in recognitionem domini universalis Dei, quod cum omnia dominia, & iura exercit, & ad omnes fructus se extendet, ex quoniam est, ut in recognitionem dicti domini autem omnia debita decimas solvantur. Est tandem inter Doctores aliqua dissensio, an fideles tenentur propter expensas decimam pregalendam in horae Clericorum defere, & quavis aliqui id affirmant, communior tamen, & probabilior opinio asserta per loquendo fideles ad id non tenent, qui ius hoc non præcipit, notanter autem dicitur per loquendo, quia si legitima confuetudine aliqui unius hic sit introductus, ut Laci in horae Clericorum decimam defereant, servanda est confuetudo. Ita Bonac. disp. ult. cit. q. 5, punct. 4, in fine plures alios citans, quia omnia docuit ante Alfonso noster loc. cit. art. 3, ubi tractat quibus dari debeant, & a quibus recipi possint decimas, & docet cum quibusdam antiquis Doctribus, & Canonibus, quod Clerici, qui sufficiunt habent, unde possunt vivere secundum statum personæ, possunt decimas recipere, ut procuratores in peccatum pauperum, & utilitatem Ecclesiæ, non autem in usus proprios, vel malos convertendos, immo si in usus proprios, convertant, subdit facilem committere, si vero in malos, iudicium incurrite, quod probat ex D. Augus. ad Bonacina.

63 Tertio convenienter DD. nequem non baptizatus teneri, per le solvendas decimas personales, aut prediales, sive iudeus, sive infidelis, sive Catecumenus, qui illis de manu Sacerdotum Sacra menta non recipiunt, quia est ratio obligatorius decimarum, ut constat ex c. *Transmissa de Decimis*, tum etiam quia præcepta Ecclesiastica solos baptizatos obligant, qui ei subiecti sunt. Nec obstante, quod cap. de *Terre de Decimis* dicatur Judæos etiam teneri ad decimatum solutionem, ad enim intelligendum non sì ex vi iure decimatur, sed ex eo, quia Ecclesia hanc partem taxavit, ubi in antiqua lege hoc modo considerata etiam etiam de jure Divino, quia numerum Deustantam partem assignavit esse contribuendam, quod quidem præceptum, cum morale non fuerit, sed iudiciale, post Christi passionem celavit, ut pars ex dictis 4, scit. disp. 1. de Sacramentis in genere. Quare præceptum de solutione decimarum, quod hanc partem est merè Ecclesiasticum, quia determinatio decima pars est tempore gratia per Ecclesiam instituta, ut, scilicet, non minus populus noua legi Ministris ejusdem exhibeat, quā populus veteris legis ministris illius temporis exhibebat. Ita Alfonso noster loc. cit. q. 5, punct. 3, cum Leflio, Reginaldo, Tucco, Moneta, Suar, & alii; non ergo infideles per se loquendo tenentur ad decimas solvendas, & quantis Ecclesia ab infidelibus aliquo tributum exigere posse ob expensas in delegatis fidei prædictoribus in partibus infidelium; tamen hoc imponeat, quia non solum etiam in infidelibus sibi temporalibus subditis. Regula itaque generalis est folios fideles ad solutionem decimarum tenere, & omnes baptizatos ad illos obligari ex hoc ipso, quod de manu Sacerdotis, cui subiecti sunt, Sacra menta recipere tenentur ex D. Th. 2, 2, q. 8, art. 1, & 4, inter quos comprehenduntur etiam heretici, qui hanc deponere tenentur, & spirituali a Sacerdotibus recipere; quod si hi sint pauperes valde, ita ut congrue non habeant solutitionem personæ, & familiæ, etiam si tunc essent in gravi necessitate, non autem extrema, fati probabile est ad decimas solvendas non teneri, quia ipsa inopia protunc excusat, nec Ecclesia cum tanto rigore obligare intendit; tenentur tamen decimas solvere, quando ad pinguiorem perseverimus fortunam; si vero ratione extrema necessitatibus decimas non solvunt posse refutare non tenentur, etiam divites sicut, cum omnia in talia causa finis communis, ut patet ex doctrina in superioribus tradita de Refit, in communione. Ita Doctores omnes supradicti, & etiam ipsos Asturianos noster loc. cit. art. 6.

64 Quartu convenienter etiam DD. obligacionem solvendi decimas posse privilegio Summi Pontificis condonari, & auferri, quatenus decimas dicunt quotam fructuum, id est determinantem partem, non autem quatenus dicunt eam partem, quae ad ministrorum Ecclesiæ solutitionem necessaria est, nisi aliunde prouisum sit de necessariis ad illorum solutitionem. Ratio deducitur ex dictis, quia obligatio solvendi decimas, ut dicitur quotam fructuum id est determinantem partem, est inducta iure Ecclesiastico, & id est auctoritate Pontificis auferri potest, res enim per quas causas nascitur, per easdem disolvitur, ut ait Juristis, quatenus vero dicunt eam partem, quae ad ministrorum Ecclesiæ solutitionem necessaria est, auctoritate Papæ auferri non potest, nisi eius aliunde de necessariis prouisum sit, quia decima hoc modo considerata debetur iure Divino, & naturæ, in quo Pontifex dispensare non potest. Ita Sylvester, Suarez, Reginaldus, Rebibus, Azorius, Vazquez, Mollesius, & Moneta, apud Bonacina disp. cit. q. 5, & antem ipsos Alfonso noster loc. cit. art. 2, cum Riccardo 4, dist. 19, q. 2, art. 5. Et eadem ratione affuerint prædicti Doctores per confuetudinem etiam, & prescriptionem posse pariter auferri obligacionem solvendi decimas, quatenus dicunt eam dicunt quotam fructuum, id est, certainam partem illorum, quia si consideretur, quatenus dicit partem fructuum ad solutitionem Ministrorum Ecclesiæ necessariam, obligatio solvendi hujusmodi decimas per confuetudinem abrogari non potest, quia hujusmodi decima debentur iure naturæ, ut supra dictum est, ac divino confuetudo autem legitimam naturalem, vel divinam abrogare non potest. Hoc autem inter se confuetudinem, & præscriptionem, ut Bonacina advertit loc. cit. quod ad confuetudinem introducandam confessus communis requiriatur, ad præscriptionem vero suffici fatus personæ particularis, unde confuetudo dicitur, quid juris, præscriptio quid facti, & sicut per confuetudinem acquiritur ius communis, ita præscriptione acquiritur jus privatis personis; deinde quia ad præscriptionem requiri bona fides, vel titulus, ad confuetudinem, de quibus alia plura videri possunt apud Alfonsum nostrum loc. cit.

Autri applicati. Nec obstat in Ecclesia mortuos etiam interdum excommunicari, & absolviri, quia ut Doctores communiter docent apud Bonacinam loc. cit. punct. 4. Blundus ex nostris disp. 1. cit. art. 3. ac Faber disp. 4. de excommunic. cap. 3. quando Ecclesia mortuos excommunicat, non est per sententiam condemnatoriam, sed tantum declaratoriam, quae respicit præteritum, scilicet delictum, ob quod incurrunt in via, & poena ipso jure latet; & idem partis excludendum de absolutione, & in hoc sensu præcipit, qui in excommunicatione mortuorum, & absolvitur debere, si ante mortem signa contritionis dederint cap. 4. & 5. & cap. Sacris de sententiis excommunicatis. ubi Covarivias, sic loquitur, *Cos. ex Ecclesiast. militare, ne ligare, nec libere morari, sed huius declaratio secesserit legato, vel absoluere, & hoc modo potest illas privare Ecclesiastica repulitura, vel concedere.*

17 Deinde tertia conditio est, quod si baptizatus, quia Ecclesia in personas non baptizatas nullam obtinet jurisdictionem iuxta illud Apolloti. *Quid mibi de te, quoniam sunt iudicantes?* quod etiam confit ex. *Gaudemus de divotis ex cap. Iudicii, dist. 43;* quare Catharicenus sive de his discedens Ecclesiastica censura ligari non potest, quia sine baptismo nullus est Ecclesia subiectus, censura autem est effectus spiritualis Ecclesiasticae jurisdictionis, five porcatais, arque idem non potest directe, & propriè exerceri, nisi in baptizatis, ut docet D. Bonavent. 4. dist. 12. art. 1. q. 4. & Scoult. dist. 19. *De quinta conditio est, quod sit rationis, & dol. capax, censura enim est peccati pena, peccatum autem supponit peccatores illi ratio[n]is, & dol capaciem, ex quo inferatur, nec pueris ante ultimam rationem, nec perpetuo amantibus, qui ante ultimam rationem in amorem incidentur, censuris ligari posse, quia non sunt de illi capaces, propter quod censura fertur, neque obligacionis, sed effectus ejusdem censurae.* Quinta conditio est, quod interdicto superiore habeat, & ratio est, quia sicut in ferente censuram requiri debet, tamquam necessaria conditio, ita & contra in eo, in quem fertur, est necessaria subjectio, ex quo inferatur neminem in seipsum censuram ferre posse, quia non potest habi ipsi esse subiectus, nec Pontificis esse censuram ligabilius, quam Superiorum non haber in terris, cui spiritualiter sit subiectus, ipso vero excepto omnis Christianus qualunque dignitate fulgeat, vel excellenter, porci alia censura ligari, quia omnis talis habet Superiorum in spiritualibus, ut contra ex illa questione, *An Reges Christiani, & Principes Superiores habent in spiritualibus, & non in Ecclesiæ, Pontificis decretis.* Sexta tamen conditio est, quod sit subiectus illius, qui a censuram fertur, sicut enim nullus potest legibus suis, aut decretis eos obligare, qui non sunt subiectus ne illos ad id causas cogere, vel remittentes censuram puniri, & id Regulis juris in eis habetur, quod *severius, a non suo Iudicium nulla est.* Hic tamen occurrit aliquæ discussiones breviter resolvenda.

18 Prima Difficultas est, An Communis, vel Collegium possit censura ligari, Ratio dubitandi est, quia ad incurram excommunicationis censuram requiritur, ut si homo determinatus, non enim tota universitas, vel Collegium excommunicari potest, ut contra ex c. *Romanæ, de sententiis excommunicatis,* in 6. & ratio est, quia excommunicatio supponit peccatum, & contumaciam, sed non est presumendum, quod in Communitate non sint aliqui boni, & obedientes, nullus autem bonus, & innocens excommunicari potest, Communis opinio diffinguit de censuris, & inquit censuram suspensio, & interdictum ferri posse in Communitate, Capitulo, & Collegio, c. de *Sede vacante*, de sent. excomm. in 6. licet excommunicatio ferri non possit, & ratio determinis est, quia suspensio, & interdictum non sunt poena ita graves, neque excommunicatio, non enim privata hominem suffragii, & auxiliis Ecclesiæ, sicut privata excommunicatio, unde absurdum non est innocentes, & bonos aliquando ligari suspenzione, interdicto, quia solo peccatum Principis, vel superioris à tota communitate incurrit potest ex D. Thomas 3. p. q. 47. art. 4. ad 2. Ex quo sequitur, quod si scirent omnes de Collegio, vel communicate delinquere, posset in tali casu tota communitas non solum suspensi, & interdicti, sed etiam excommunicari, verum quia id regulariter non contingit neque scitur; id est Episcopus non potest excommunicare totam communiteatem, vel collegium sic confuse, & collectivè sumptum, sed tantum distincte, & distributivè acceptum, unde excommunicatio regulariter loquendo non fertur contraria universitatem absolutam, sed in singulos delinquentes illius communitatibus, & contraria particulares personas, quæ sufficienter determinantur per delictum ab ipsi communione, peccatum enim cum sit actus physicus est actus singulare, & non verbo locutus universitatis, & idem solum singulariter persona communis excommunicari debet, quia punimus

peccatum criminis, cui annexa est excommunicatio. Ita Bonac. l. c. q. 4. n. 11. ubi citat Suar. Rodriguez, Fillie, Coninchium, Sayr. Ugol. & alios, & ex nostris Blundus l. c. & Rubetus refol. moral. disp. 15. refol. 5. ac Faber disp. 4. cit. de excommunic. cap. 3. n. 118.

19 Secunda Difficultas est, An Episcopus possit ferre censuras in suum subditum extra suum territoriorum existentem, aut in alienum in suo territorio existentem. Circa hoc punctum plura disputant Suarez, Hurtad., Coninchium, Caspensis, & alii Doctores, & absolvitur debere, si ante mortem signa contritionis dederint cap. 4. & 5. & cap. Sacris de sententiis excommunicatis. ubi Covarivias, sic loquitur, *Cos. ex Ecclesiast. militare, ne ligare, nec libere morari, sed huius declaratio secesserit legato, vel absoluere, & hoc modo potest illas privare Ecclesiastica repulitura, vel concedere.*

20 Tertia Difficultas est, An censura lata contra facientes includat etiam mandantes, & consilentes. Ratio dubitandi est, quia agentes, & conscientes, spuri poena puniuntur, ut est communis Jurisperitorum axioma, sed censura potest, quia ligantur agentes, mandans vero, & consilens dicuntur conscientes, ergo consilens, vel mandans eadem poena puniri debet, quia faciens puniri, & consequenter censura contra facientes lata, consilentes etiam, & mandantes afficer debet. Communis tamen DD. sententia apud Bonacinam loco citatur, & alteris censuram latam contra aliquos facientes non ligare mandantes, vel consilentes, nisi in sententiis censuræ exprimitur, & ratio est, inquit, quia ad censuram incurram adhuc perfectus requiritur, quia in lex requiritur, sed consilium, vel mandatum non est actus perfectus, quantum lex requirit, nisi exprimatur, quia in odiosis facienda est stricta interpretatione, ergo &c. quare si contra furantes excommunicare totam communiteatem, vel collegium sic confuse, & collectivè sumptum, sed tantum distincte, & distributivè acceptum, unde excommunicatio regulariter loquendo non fertur contraria universitatem absolutam, sed in singulos delinquentes illius communitatibus, & contraria particulares personas, quæ sufficienter determinantur per delictum ab ipsi communione, peccatum enim cum sit actus physicus est actus singulare, & non verbo locutus universitatis, & idem solum singulariter persona communis excommunicari debet, quia punimus

agentes, nisi consentientium aliquo ex predictis modis, & similibus mentio sit, quia poena sunt restringenda, & in odiosis facienda est stricta interpretatione, ut dictum est. Ita Bonacina l. cit. Cajeranum, Navarrum, Avilam, Ugolinum, Suar. Reginaldum, Sylveltrum, Alterium, & alios.

21 Sed adhuc alia Difficultas est, An eadem persona mandans, vel consilens si revocat mandatum, vel consilium; antequam delictum committatur, impunit censura latam tuba predicta forma, quæ mandantes, etiam, & consilentes comprehendat, si post talen revocationem mandatum, vel consilium delectum committat, & quidem Doctores convenientem revocationem mandat, vel consilii pervenientem ad noctem mandatum, vel consilium incertum non impedit, quia ex ipso mandatum, vel consilium definit moyre se fuisse illæ, nec mandans, vel consilens est amplius causa operis, ob quod solum principaliter censura latet; quare difficultas procedit solum quando mandati, vel consilii revocationem quantum est, ex se efficiat, non tamen adhuc impedit effectum, quamvis mandans, aut consilens omnem ad diligenter adhibuerit. Affirmant Navarus, Molina, Coninch. Bonacina, & ali apud Dianam par. 5. tract. 9. refol. 58. quorum ratio est, quia in tali caso non obstante revocatione mandans, vel consilens adhuc vere est contumax, sed inobediens Ecclesia, quæ sub censura mandatum, aut consilium prohibuit, Negant probabilis Avila, Sayr. Hurtad., Caspensis, & alii cum Diana loc. c. ex opposito fundamento, quia per dictam revocationem quantum est ex se efficiat, etiam omnino, & destruit inobedientia, & contumacia mandantis, vel consilientis. Ecclesiæ autem non intendit eum censura ligare, qui ante incursum jam non est inobediens, & contumax, sed efficaciter penitens, sicut etiam a censura incusa ab absolvere solet, & debet, quem novit efficaciter penitentem inobedientia facere.

22 Deinde additum quod est opera completa, quia ad incurram censuram requiritur effectus perfectus, & completus, quem legislator censura punire intendit, unde si quis ex voluntate occidendi clericus fugit in eum projectat, sed eum non attingat, non incidit a excommunicatione contraria per fecundos clericorum latam, etiam illæ gravior peccaverit, & ratio est, quia cum impositio poena sit odio, tempus est restringenda, & stricta interpretanda. Ita pariter Doctores omnes apud Bonacinam l. c. propotione quartæ ex qua nonnulla contumacia de fuit scitu digna, que apud ipsum videri possunt. Deinde additum cum contumacia, quia cum censura sit pena megalinæ usitatur ex dicto cap. 1. de sententiis excommunicatis, non videtur per modum ultionis, & vindictæ, sed per modum salutis medicinae ad retrahendum hominem a peccato, & consequenter semper admitionis aliquam precedentem praefponit, que si ne contumacia respiu non potest, unde convenienter Doctores apud Bonacinam loc. cit. non posse pro peccato præterito contumilia ferri censuram, sed ad eam incurrandam requiri contumaciam, unde qui Midas die præterita non audit non potest excommunicari propter omissionem Missæ, si non erat impositum præceptum Missæ audiendis sub excommunicatione, quia ferre censuram non præsupponit dicta monitione iure Canonico veritatem est c. *Romanæ 5. & in c. Confessionem 9. de lenti excommunicatis.* in & in c. *reprobationib[us] 26. de appellationibus*, & in aliis capitibus juris, ut Hurtadus advertit l. c. dist. 12. nam Ecclesia non habet facultatem excommunicandi nisi rebellis, & contumaces ipsam audire renuentes juxta illud March. 18. *Ecclesiæ non autorit[us] sibi ramyam Eboracis, & Publica missa, qui autem jam peccatum commisit, non fuit contumax rebellis, inobediens Ecclesia, quod id Ecclesia protali delicto nullam tulit prohibitionem sub excommunicatione, vel alia censura; adhuc tamen pro peccato præterito aliqua pena imponi potest, v.g. privatio officii, gradus, vel dignitatis, vel accedendi ad Eucharistiam pro tanto tempore, sed hæc pena non est censura propriæ dicta. An vero Ecclesia de plenitudine potestis posse excommunicare, & censuras ferre fine prævia monitione iam dictum est art. præc. num. 15. Et ex præmissa doctrina patet solutio plurimorum difficultatum, quæ hic disputari solent, nominamus: An censura possit validè ferri ob peccatum punire internum, An validè ferri possit ob peccatum tantum veniale; An quando censura fertur ob aliquid peccatum, tantum feratur ob illud complerum in suo genere; & An censura possit ferri ob peccatum exterioris abique inobedientia respectu Ecclesiæ, de quibus sufficiat agere Hurtadus loc. cit. Caspensis, Bonacina, & alii passim.*

23 Quarto, siiam quicunque partem ob quam, scilicet causam censuræ infligantur, breviter dicendum est censuras cum offendit ob peccatum mortale exteris opere completa cum contumacia, & hic est communis DD. confessus. Dicitur primò ob peccatum, quia pena, ut justè infigatur, supponit culpam, etiam inaccessus jure panis nequeat, & id est ubi nullum est peccatum ibi nullus est censura locus. Dicitur secundò mortale, quia consequunt Doctores actum illum, ob quem incurrit censura gravis, qualis est excommunicatio major suspensus ad ordinem, interdictum generale, &c. debet esse mortale, ut habetur in Canone. Nemo Episcoporum, & Nullus Sacerdotum, 21. q. 3. & in Concil. Trident. dist. 12. c. 3. de reformat. quia cum he censura sit poena gravissima, etiam valde iniquæ peccato venialis, ut proinde levia, ac proxime iniuste, ac omnino nulla, quare excommunicatione propter percutiendum clerici non incurrit ob levi percutiendum, etiam si ex animo mortali ledendi oritur, quia debet esse materia gravis externa; quod autem suetat ad censuras minus graves, ut excommunicationem minorem, suspensionem levi &c. pro levioribus interdum, & venalibus peccatis infligi possunt. Ita Navarus, Rodriguez, Suarez, Valquez, Tolosa, & plures alii apud Bonacinam loc. punct. 3. Dis-

ARTICULUS SECUNDUS.

*Qui possint ferre censuram, & quibus modis
ferendi.*

Jam diximus artic. preced. censuras, ut nunc sunt in Ecclesia; a summi Pontificibus infinitas sive, quia sunt ritus quidam generales toti Ecclesie communis, qui potestatibus illis tantum infiniti possunt, qui toti Ecclesie praeferunt, unde ergo queritur, in quibus sit, & residet huiusmodi potestatis ferendi censuras a summis Pontificibus infinitas, & convenientes Doctores communiter. & ex nostris Blundis disp. 3 art. 3, adverti ex Abbat. in cap. 3. de offic. ordin. n. 10. quod si aliebus est consuetudo, ut in aliquibus casibus possint Parochi excommunicare, tunc non est ex proprio munere parochiali, sed ex illa consuetudine, hac enim interdum iurisdictionem secum afferat suppositio Pontificis censuram; hac vero consuetudine ferendi censuras in foro contentioso iurisdictionem non habet ex proprio officio, neque in aliqua causa iudicium ferre potest, et tam communis, & probabilior opinio, quod neque Parochus hanc potestatem habeat ex proprio officio pro aliquibus delictis, & in aliquibus casibus determinatis, scilicet, non convenientem ex munere dicto modo infinitu, sed tantum ex speciali concessione, & commissione, & iudicio ordinarii arbitrio, ex quo deducitur duplum esse potestatam ferendi censuras, unam ordinariam, quae ex iure ordinario convenit, & vivi divino, & humano, aliam vero delegatam, quae scilicet, aliqui convenient ex Judicis ordinarii commissione, & arbitrio, hoc supposito.

To Primo dicendum est potestatem ordinariam ferendi censuras in Praetatis Ecclesie residiere habentibus iurisdictionem in foro exteriori non impeditum, ac proinde in Summa Pontificis respectu omnium Christianorum, & praeterea in Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis respectu suis iurisdictionibus, ut iactis Constat ex perpetua consuetudine totius Ecclesie; hoc enim potestatis ad corum officium ordinarium spectat, & requiritur, ut habetur in Trid. scilicet c. cap. 3. de Reform. & scilicet 14. cap. 4. & in 6. tit. de Officio ordinarii cap. Ad reprimendam, & c. cum Episcopis; eandem potestatem ferendi censuras obtinet Ecclesia a latere Summi Pontificis, ut habetur ex c. Legatus de Officio Legatis in 6. camdem quoque habet Vicarius Episcopi, vel Archiepiscopi, ut habetur ex cap. Litteris de Officio Vicarii, quia Vicarius Episcopi unum tribunal effectum cum ipsis reperiatur etiam in Capitulo Cathedrali Sede vacante, quia Episcopo succedit in iurisdictione Episcopali, ut colligitur ex c. Unico de majoritate in 6. & item dicendum de Vicario ejusdem Capitulo, ut deducitur ex Tridentino scilicet cap. 16. de Reform. Eamdem quoque potestatem habent Cardinales in Ecclesia sua tituli ex cap. cit. de majoritate, quia in Cardinalibus reperitur iurisdictione Episcopalis perpetua in suo Parochianos. Concilia item generalia, & Provincialia ex cap. Graue nimis de probandis. Superiorum etiam Religionis ex cap. tum in Ecclesiis, co-decimatu, sub his autem comprehendi dicuntur, Generales, Provinciales, Superiorates locales, & a fortiori Congregations, & Capitula Religionum, quia Superiorum Religionum etiam immediata ex privilegio Pontificis ordinario constituti sunt Iudices, & Paiores suorum Religionis, etiam in foro exteriori. Ita Doctores communiter apud Bonac. disp. 1. de Censuris q. 1. punct. 2. qui etiam addunt hanc auctoritatem reperiunt in multis Archidiaconis, & etiam in Archipresbyteris, & Decanis, vivi ex speciali institutione, & concessione, & consequente, vivi iuris ordinarii habentes, & sic etiam ex potestate ordinaria Praetatis Ecclesie ferendi censuras discernunt. Scutus 4. dist. 19. cit. 5. & dist. 25. q. 1. ubi loquens de Summo Pontifice inquit, quod ille per se, & primario est Minister in ferendo excommunicationem, cui subsum, seu cui fideli omnes obediunt tenentur, & D. Bonav. dist. 18. p. 8. q. 3. de exercitu Praetatis, quod probat, & quia sicut potestas in foro interiori, & vivi ex speciali collata a Christo immediate Petro Summo Sacerdoti, per ipsum descendit in omnes Sacerdotes, ita potestas collata a Christo, immediate Petro, ut supremo Praefato in foro iudiciali per ipsum in omnes alios Praetatos defendit, id est, in omnibus, qui potestatem ordinariam habent alios judicandi in foro iudiciali Ecclesiastico, sicut enim habent potestatem ordinariam indicandi fidèles subditos, ita etiam eos coercendi per censuras Ecclesiasticas.

Secundo est alia difficultas de Parochis, an habent potestatem ordinariam ferendi censuras in suo subditos saltem pro aliquibus delictis, & quamvis Sylvester verb. Excommunicatione existimat Parochum habere potestatem ferendi excommunicationis in furto, & rapina, & similibus casibus; communis tamen opinio oppositum docet, ut videtur apud Bonach. loc. cit. & ratio est quia Parochis ex vi luii munieris non convenient iurisdictionem exterior, & nullibi constat hanc potestatem illis competere ex parte divina, aut humana, nec etiam eorum munieris, vel officio per necessaria est, quia in eo sunt ordinarii iudicandi in foro exteriori, vel contentioso, vel excommunicatione, vel alterius, in eo cui facta est commissio, etiam potestas delegata est, ut constat ex cap. Tert. & ex cap. Relatio, & ex c. alt.

de officio delegati, dicitur autem, si nondum causa inchoata, quia causa inchoata firmatur iurisdictione, nec cessat ob mortem delegant, vel aliam ob causam, ut constat in cap. cit. In hoc tam convenient ultraque potestas ferendi censuras, quod si fiverit ordinaria, sive delegata neutra, nec licite, nec valide exerciri potest, neque ab excommunicato, neque a suspensi non tolerari, cum privatis sine ab Ecclesia sua iurisdictionis, ac proinde sub precepto obligare non possunt, & consequenter, nec suis censuris, quia censuram incurso inobedientiam supponit, quod non reputatur quamvis non inpleatur preceptum excommunicationis, aut suspensi prefertur non tolerari, cum licet sit subditus non communicare cum illo saltem in actibus iurisdictionis, quibus est privatus; ex quo etiam sequitur, quod si Episcopus excommunicandi, vel suspendi non potest alteri committit, factum non tenet, quia per excommunicationem, vel suspensionem potestas illius ordinaria ligata est, ac impedita; hoc autem intelligendum est, si sit publice, sed manifeste excommunicatus, ut patet ex cap. Ad probandum, quia si excommunicationem vel suspensi non occulta Ecclesia, etiam nota ei, qui excommunicationem fuit, vel aliam censuram, excommunicatio valida est, quia Ecclesia occulte excommunicavit, non prius, & distinctam admitionem requirunt, ut Doctores communiter docent. Alterum quod requiritur ad formam censure est, ut feratur in scripto, quo exprimitur species censure, que infligitur, non enim illius, cui infligitur, & causa, ob quam infliguntur, sive censuram solo verbo sine Scriptura moraliter peccat, ut communiter omnes docent, idque intelligendum est, ut notat Bonac. par. 9, quando censura feratur contra personam aliquam particularem, & determinatam, quando enim censura feratur generaliter, non potest hoc modo fieri admitione exprimendo nomen illius, cui infligitur, sed quod delinqüentes ignorant, unde in tali caso sufficit admitionem fieri in loco publico, ut in Ecclesia coram populo, haec enim admitione prima delinqüentes ventient in cognicionem censure, sufficienterque contumaces dicentur facientes contraria prohibitions, postquam illius notiam habuerunt, & plane in censuram ferendis prævia admitione est adeo necessaria ut Valquez, Avila, & plures alii Doctores existimant admitionem esse de efficiencia excommunicationis, & Ecclesiam non posse de plenitudine liceat potestare excommunicare sine prævia admitione, quod colligitur ex illis verbis: Si Ecclesiam non autoriter, si sicut Ethicus, & Publicanus, Suarez, tamen Cajetanus, Fillius, Alterius, & alii passim, ut refert Bonac. loc. cit. censent Ecclesiam de potestate absoluta posse censurare sine prævia admitione, quamvis ordinarii non possint; quia sic colligitur ex cap. in causa de sentent. & de re iudic. quia ferre censuras sine admitione non ita iuri naturali, vel divino repugnat, cum Ecclesia de plenitudine sua potestatis id facere posset, & ad argumentum in oppositum respondeat Bonac. loc. cit. illis verbis sermone censuram ferendam, aut de potestate ordinaria ferendi censuras in Ecclesia, non autem potestate absoluta. Alia plura de hac materia videri possunt apud Bonac. loc. cit.

ARTICULUS TERTIUS.

Qui possint ligari censuras, & quibus de causis.

Uoad primam quæsti partem convenient Doctores quæstus censuris ligari solos homines, vivos, baptizatos, rationes, & dol capaces, Superiorum habentes, illiusque subditos, à quo censura feruntur. Prima ergo conditio de parte subjecti requiri ad censuram incurrendam est, ut sit homo, unde nec creature irrationalis, nec Angeli maliciens censuram possint, quia non sunt subditus aliqui Superiori Ecclesiastico; & quamvis ab Ecclesia quædam imprecations sint instituta, quibus polularunt ad Deo destrucción locutaram, & aliorum quorundam brutorum, quæ finitas terra deviant, exorcistica camen illa excommunicationes dici nequent, & superstitiosum effet in verba proferre intentione ferendi censuras, ut Navarus in Summa cap. 27, nam censura feratur propter delictum, & contumaciam, ut dicitur Matth. 18. & propter emendationem illius, cui feratur, quorum animalia bruta non sunt capacia. Secunda, ut sit vivens hac vita mortal, unde infertur, nec mortuus possit censuris ligari, quia Ecclesia non habet iurisdictionem in mortuis, sed in vivos, non enim Dominus dixit, ut Gratianus observat cap. 24. quæst. 2. quæcumque ligaveritis sub terra, sed super terram, ostendens, scilicet, quod viventes pro varietate meritorum suorum sol vere possimus, vel ligare, de mortuis autem sententiam ferre non possumus, sed horum causa Dei iudicio est referenda; unde quando Ecclesia concedit indulgentias defunctis, hoc facit per modum suffragii, id est, applicando eis partem thesauri Ecclesie, non verò per modum absolutionis liberando eos à penitentia purgatoriali, idque concessio indulgentiarum pro defunctis non est actus iurisdictionis respectu personarum, sed tantum respectu the-

faci

DISPUTATIO XIII.

DE CENSURIS

ALIISQUE POENIS ECCLESIASTICIS.

ECCLESIA pro recto animarum regimine non solum quædam præcepta tulit ad eum salutem valere utilia, & necessaria, sed ad deterrendos homines à peccatis poenam etiam quædam delinquentibus imposuit, quæ Censura appellatur, quod quidem nonen ex veteri Romani jure definitum est, ab Ecclesiæ usurpatum ad poenam spiritualium significandam, per quam homo baptizatus delinquens, ac contumaciam honorum quorundam spirituum usi privatus auctoritate ipsius Ecclesiæ, & magis ex dicensib; potissimum igitur disputatione præcedenti de præcepti Ecclesiæ tractavimus, in præsenti de poenis spiritualibus ab ea delinquentibus impositis agendum est.

QUESTIO PRIMA.

De Censuris in Communi.

In hac disputatione de Censuris Ecclesiasticis prius de illis agemus in communi ad eum natum, & essentiam explicandum, quia secundum Arist. præceptum 1. Physicorum communia sunt particulis præmittendas & cùm plurima sint, & varia, quæ de Censuris in genere a Theologis explicantur, nos ad prolixitatem evitandam & felicitatem, quæ pro ratione nostri instituti magis necessaria sunt, & utilia, & juxta subtilissimi Doctoris nostri mentem, dilucide explicabimus, ut omnia ad hanc materiam spectantia compendio quidem, sed ab�e, dispendio comprehendamus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid, & quæcunque sit Censura Ecclesiastica.

Primò quod primū quæstionē partem, ut a nomine ipso exordiamus, censura primò sumi solet generaliter loquendo pro omni iudicio de aliqua re, quo notantur illa, quæ in eare laudari possunt, vel vitioperari, quo pauci librum revisores, & correctores solent censores appellari. Secundo quia apud Romanos constituti erant Censores, quorum munus erat de populi moribus indagare, & indigos honoribus sententia repellere, sumitū censura specialiter pro iudicio, seu sententia correctiva, aut pro pena ipsa per consentiantem imposta, ex quo censura vocabulum ab Ecclesiæ usurpatum est, ut doct. Navarrus cap. 27. Tertio itaque sumitur censura pro pena excommunicativa, seu medicinali imposta iurisdictione Ecclesiastica ad correctionem populi Christiani, quo leni de eis his loquimur, & communiter a Doctribus determinari solet, quod est *pro ipsa spiritualibus*, & *medicinali proculpa*, privata censura aliquorum spirituum bonorum per Ecclesiæ potestas imposta, in fideli baptizatus à communione, dicitur *pœna* quia iniuriantur ob culpam, & in eis punitionem dicitur *spirituale*, ad excludendas poenas corporales, & civiles, quibus malefactores a Judicibus facilius puniri solent, dicitur *medicinalis*, quia in habetur cap. 1. de sententi excomm. in 6. inflictione censura contumaciam medicinaliter punire ejus emendationem, & correctionem intendendo, ita ut hac potest censura ex sui inflictione exigat aucteris. Dicitur *pœna* uia aliquorum spirituum bonorum; id est spiritualium actionum, quia non privat bonis spiritibus habitualibus, sive permanentibus, sive charactere, potestate ordinis, fidei, spe, charitate, &c. sed tantum quibusdam exterminis, & publicis actionibus, que habent spiritualem aliquem effectum, ut sunt sacrificium, administratio, & suscepit Sacramentorum, indulgentia, publica Ecclesiæ suffragia, &c. cùm enim Ecclesia sit horum honorum dispensatrix, non autem illorum, bene potest illis private, non autem illis. Quod si etiam aliquando bonis temporalibus, & corporalibus privat

per excommunicationem, ut convicu, & confitio humano, id facit secundario, & indirectè, & in quantum conduceat ad bona spiritualia, & supernatura. Dicitur per Ecclesiæ potestam imposta, quia haec potestas ferendi censuras in sola Ecclesiæ redit, vel in eis, quibus ab Ecclesiæ committitur, ut ex dicendis contabit. Dicitur denique *ut fideli baptizatus a communione distet*, quia hic est finis Ecclesiæ in ferenda censura, & nondum baptizati non sunt Ecclesiæ iurisdictionis, sicut contra eos censura ferri nequit. Dicitur etiam esse pena pro culpa iniusta, quia non imponitur censura, nec incurrit, nisi ratione criminis, & non nisi propter culpam, ac etiam gravem nulli imponi potest, ut deducitur ex c. Nullus 15. q. 3. & cap. Sacerdos de sententi excommunicativa.

4 Secundo, hæc autem censura, de qua hæc est ferro, dicit Ecclesiastica, quia in sola Ecclesiæ Dei redit, potestas ferendi censura; quamvis enim ceteri nonnulli habeat potestatam Ecclesiæ negaverint, & presertim ferendi excommunicationem, quia excommunicatio, & quemcumque alia censura in privatione honorum spiritualium consistit, quibus in nulla creatura potest homo privari, nisi a seipso; si tandem sanctius est in Concilio Constantiensi feb. 8. & 15. in Ecclesiæ Dæi esse potest ferendi censuras, ut confat ex usu, & præstet Ecclesiæ, qui à tempore Apollinariorum censura tuli, & presertim excommunicationem, ut pater ex Capitulo Apostolorum, & ex Concilii generalibus, & ex innumeris Pontificum decretis, quam veritatem D. Tho. 3. p. 1. t. art. 1. D. Bonav. 4. diff. 18. q. 3. Scotus diff. 19. q. de Quatuor ex verbis Christi deducunt. Matth. 18. dicens Petrus: *Sicut vocavit in te fratrem tuum, &c. & sequitur. Si non audierit dic Ecclesiæ, si Ecclesiæ non audierit, si tibi sis Ebreus, & publicanus;* & concludes: *Amen dicit a vobis, quæcumque ligaueritis super terram, quæ verba, ut explicant præfati DD. intelligenda sunt, non de auctoritate ligandi, atque solvendi in foro interiori, sive penitentiali, sed de auctoritate ligandi, atque solvendi in foro publico, & judiciali, ut etiam declaravi. Inco. III. in S. Solto, de major. & obdignia, & ratio eius, quia Ecclesia habuit a Christo Domino auctoritatem gubernandi fideles, quando dixit Propterea Joan. 2. 27. *secundum me,* & corrigendi delicta publica illorum verbis admonendo, & per censuras coegerendo in foro exteriori, si opus erit, ac proinde in eodem foro privati baptizatos ipsi rebelleri, & inobedientes bonis spiritualibus, qui ipsius dispositionem, & administrationem subiungunt sunt suffragia Ecclesiæ communia, ius ordinum, beneficiorum, & commercium cum aliis baptizatis, qui sunt membræ Ecclesiæ, quamvis soli Deus bonis spiritualibus merè internis privare possit, ut sunt gratia, virtutes, & dona, & homo possit sua tantum culpa illis a Deo privari. Hæc autem est potestas ligandi, atque solvendi in foro exteriori, & judiciali, unde ut notat Scot. I.e. potestas ligandi, solvendi in foro interiori clavis dicitur, quia Coetus aperit, vel claudit, & potestas ordinis necessarij committatur; potestas verbi ligandi, & solvendi in foro exteriori, & judiciali dicitur propriè gladiis, quia Ecclesia per censuram & sententiam subtilios coercet, & non comittat necesse est potestatam ordinis; notantur autem dicitur propriè, quia etiam hac potestas latius loquendo Clavis dei potest, quatenus per censuram indigni claudit Ecclesiæ, id est, communio fidelium per excommunicationem, & appetitur per absolutionem ab ea, scilicet per reconciliacionem.*

5 Tertio præterea adverit Scotus ibidem loco citato, hanc potestatam tribus vicibus Paulum excusasse, prima vice 1. Corinthus, deinde 1. ad Timoth. L. & tandem ad Galatas 1. nam præfatis in locis aliquos homines pestiferos Satana tradidit, tradere autem Satana in Scriptura Evangelica idem est, quod excommunicare; & plures Patres referunt, quod cum ab Apostolo aliquis Satana tradiebatur, statim Dæmon potestat eos vexandi habebat, & hoc conveniens fuisse in primitiva Ecclesia, & propter terrorre Satanae, & proprie ecclesiæ, ut sunt sacrificium, administratio, & suscepit Sacramentorum, indulgentia, publica Ecclesiæ suffragia, &c. cùm enim Ecclesia sit horum honorum dispensatrix, non autem illorum, bene potest illis private, non autem illis. Quod si etiam aliquando bonis temporalibus, & corporalibus privat

Quæstio I. Articulus I.

& iudiciale esse in Ecclesiæ Dei ipsam ratio dicit, quia in omni Republica bene ordinata præter potestatem directivam per leges, & præcepta, potestas etiam jurisdictio exterior esse debet rebellis, & inobedientes coquens, ut feliciter puniantur, & corrigantr; ergo etiam in Ecclesiæ Dei, & Republica Christiana talis potestas esse debet, coercendissimos inobeditos, & rebellis per poenas Ecclesiasticas & restringivas, privando eos usi ministeri Ecclesiastici, vel Sacramentorum, vel communicationis in fructu sacræ ornæ, orationum, & aliorum bonorum operum, que dispositioni ipsius Ecclesiæ subiectæ, & hoc tum propter commune bonum ejusdem Ecclesiæ, tum propter proprium ipsorum fidelium, ut propter censuram metu a paträndis peccatis retrahantur. Tandem hæc potestas ferendi censuras Ecclesiasticas, sive in particulari excommunicationem, est de iure divino, quia immediatè hæc potestas a Christo collata fuerit, ut contrastat ex dictis, censuram tamen initio non sicut immediate facta a Christo, sed ab Ecclesiæ tantum, quo pro arbitrio suo eas instituit, & ordinavit; unde licet potestas ferendi excommunicationem; vel quamcumque aliam Ecclesiasticam censuram sit de iure divino initio tamen censuram est de iure humano Ecclesiastico, ut docent Doctores communiter, quia Christus id sua Ecclesiæ reliquit, quæ censuras, ut nunc sunt, instituit, & eas fert profuso arbitrio, quando expediat pro bono fiduciæ regione. Ita etiam de potestas ferendi censuras discurrunt Suar. Henriquez, Avila, Soto, Ugolini, Vaquez, Valentia, Coninchius, Fillius, Hurtadus, Bonac, & Blundus ex nostris Faber, & Blundus ex nostrar. & alii passim.

6 Quinto tandem præter divisionem censuræ jam assignatam, dividitur ulterius accidentaliter in eam, quæ est a jure, & in eam quæ est ab honore. Censura a iure dicitur illa, quæ fertur per Canonos, constitutiones, vel statuta Ecclesiastica stabili, ac permanente lege, & tam diu viget, quamvis ipsi lex, aut Canon vim suam obtinet; censura vero ab homine dicitur, quæ a Judeice, vel Superiori fertur, non per modum legis, sed per modum sententie judicialis, seu præcepti temporalis, & transitorii, estque vel particularis nimirum circa aliquod factum particulari, aut certas personas, vel generalis, quæ nullam singulari facti, aut personæ determinatione fertur, & hæc censura mortuo Judeice cessat. Rursus dividitur censura in eam, quæ est late sententia, quam, scilicet, ius, aut Judeice statuit ipso facto sine alia sententia incurrenda, atque id est ipso facto incurrit ab ilia Judeicis sententia, & in eam que non est late sententia, sed communior, & ferendæ sententia, quæ proinde ante Judeicis sententiam non incurrit, pro quibus dignoscendis consideranda sunt verba, quibus sententia fertur, tunc enim dicunt Doctores ex illa sententia, quando in lege ponuntur illæ particulari, ipsa sententia, aut tunc sententia, aut si verba sunt præterita, vel præfinit temporis, ut quando dicitur, qui hoc, vel illud fecerit, excommunicari, suspendi, & interdicere, & fedem cælesti a divinis, irregularitatibus, degradacionibus, & depositionibus; ergo sicutum est quod signum est haec est censura, proprie dicta, & quædam rationabiliter, quia cibilliter convenit definitio censura in communione juri traditis, cuiuslibet enim covenient, quod sit pena medicinalis modo jura expicatio, hec spirituali privatis; & quilibet est censura distincta ab alia quia quilibet privat diversi, & distincti bonis, & diversimode, ut infra suis locis patebit de singulis discurrendo. Est tamen difficultas, an præter has tres censurae species sint aliae, & quidem Sotus, Medina, Bannes, & alii Thomistæ affirmant, quorum fundamentum est, quia censura est pena spiritualis privatis hominum baptismi usi aliquorum spirituum; sed hoc non solum censuram excommunicati, suspensionem, & interdicendum, & interdictum, & fedem cælesti a divinis, irregularitatibus, degradacionibus, & depositionibus, sed etiam censuram in opere Pontificis interrogatis quid per censuram Ecclesiasticam in litteris Pontificis intelligi debet, deducitur ex c. cit. dum enim Pontificis interrogatus quid per censuram Ecclesiasticam in litteris Pontificis intelligi debet, respondet intelligi excommunicationem, suspensionem, & interdictum, & ipso quod alias non enumerat, sicut tantum esse tres illas, non esse plures, alias responso Pontificis. dimicata est, & questionem indecifram relinquere, hæc adhuc aliæ species extant; cum ergo prædicta Pontificis responso sit doctrinalis pro tota Ecclesiæ, dicendum est tres tantum esse species censuræ proprie dicta ab eo enumeratas, & non esse plures; qui quid sit sumendo nomen censura communiter, & in ampla significacione, nimirum pro quæcumque pena canonica ratione aliquius criminis inficta, & sic etiam sententia ex notis Attef. l. 7. cit. 1. ab initio, ubi ait nomine censura Ecclesiastica, ita diligendam esse sententiam excommunicationis, interdicti, & suspensionis ex c. cit. Quæcunque de verborum significacione. Tandem in ipometu iure in c. 1. & Statutum de sententi excommunicari, in 6. harum trium censurae sit tantum mentio, & nomine censurae numquam aliam ponens nisi intelligit.

7 Ad rationem in oppositum neganda est minor, quia censura directe fertur in penam delinqentis, censatio verâ a divinis non magis respicit delinqentem, quam innocentem, cum tempore cælestis qualiter omnibus officia celent, unde non

ARTICULUS QUARTUS.

Quoniam causa ab incurriendis censuris excusat, & qui absolvore possit ab eisdem iuris est.

46 Quatuor praecipue causae ab incurriendis censuris excusantes a Theologis enumerari solent, ut referit Bonac. dif. 1. c. 2. p. 2. Prima est ignorantiæ invicibilis, sed inculpabilis cum iuriis, tunc factis, propter diliqüientiam intelligentiam recolendam est ex alibi dictis, ignorantiam, vel inadvertientiam, aut oblivionem invicibiliter esse, ut optimè declarat Caspens. dif. 1. de Censur. sec. 8. quando nulla ratio occurrit de præcepto, neque dubium, neque iuripulsa, quia causa talis ignorantia vinci non potuit, ideoque dicitur inculpabilis, vincibilem verò est contraria causa, quando se oblitus ratiæ aliquæ præcepti, vel dubium, vel iuripulsa, ideoque dicitur inculpabilis, quia vinci potuit, tenebatur enim tali ignorantia laborans sufficientem diligentiam adhibere secundum prædictam, & circumstantias ad seruantam illam rationem legis, vel censuræ, quam non habuit, & rursus huc ignorantia vincibilis duplex est, altera dicitur supina seu crassa, quando scilicet non vincitur, quia ignorans ex ratio discerni non curat seire, & altera dicitur affectata, quando nimis non vincitur, quia ignorans data opera ex fine aliquo vult ignorare, videlicet, vel liberius vivendi, vel ex alio, & idem perquirit omittit, quia certe tenetur. Rursus ignorantia alia dicitur esse facti, qua scilicet quis factum suum ignorat, v. g. si neficias, quem percussisti, effe Clericum, five juris, ut si fecies alia Clericum, tene que mortaliter peccatum percutiendo, neficias tamen percussione illam sub excommunicatione prohibitam est, & quidem de ignorantia facti confitit ex cap. Si vero et. de sent. excom. de ignorantia autem juris confitit ex c. Secunda confit. & ratio eius quia ab incurriendis censuram requirunt contumacia, ut superdictum est; sed ubi intervenit hujusmodi ignorantia inculpabilis five juris, five facti, nulla committunt contumaciam; ergo non nulla incurritur censura. Addit Bonac. l.c. cum pluribus aliis etiam ignorantiam poena, id est censura ab eis iurisratione excusat, v.g. illum, qui seire quidem per cunctum Clerici esse divina, & Ecclesiastica lege prohibita, sed ignorat sub excommunicatione poena prohibitam est, Clericum percutiat, quavis peccato, nullam tamen incurrit excommunicationem; verum talem ignorantiam poena tali debito imponit à jure delinquenter, non excusat ab excommunicationis incursum docet Scot. 4. d. 6. q. 8.

27 Secunda causa excusans ab incurriendis censura est imponentia facienda id, quod sub poena censura faciendum præcipit, & hoc intelligendum est, five impotentiæ lata sit physica, si vè moralis tantum, quando, scilicet, aliquis, vel nullo modo, vel sine gravi incommode id facere nequit; & ratio eius, quia ad impossibile nemo tenetur. *L. impotibilitatem*, ff. de regule, iur. ius, quia Ecclesiæ præcepta benignè sunt accipienda, nec credibile est illam cum tanto rigore obligare velles; tum tandem quia impotentia facienda, quod præcipitur, five physica, five moralis tantum excusat, & contumacia, ergo excusat etiam ab incurriendis censura, cum censura non nisi ob peccatum, & contumaciam incurritur; unde qui propter impotentiam non restituit, non affectus excommunicatione lata contra non restituentes, vel re aliena detentores. Ita Bonacina loc. cit. punct. 3. cum Navarro, Suarez, Filliaco, Coninchio, Avila, & aliis, qui eodem modo dicuntur, quando quis ob metum aliquem gravem, & cadentem in conflantem virum ejusmodi, excepto non obtemperat, quia metu etiam gravis a transgressione præceptorum excusat, & contumacia contra legem Ecclesiasticam, cum præcepta Ecclesiæ benignè sint accipienda, ex quo deducitur Christianos captos a Turcis sive in cuiusponde censura posse remis nares impellere contra Christianos, siquidem metu mortis hoc faciunt, & ratio hujus est, quia Toto jugum Christi suave est teito Joannis Apollonio, & mandata ejus gravis non sunt, sic etiam pareat, ut præcepta quoque Ecclesiæ non sint nimis onerosa, sed piæ, ac benignè interpretetur itantum cum tanto incommodo non obligent. Quavis autem censura non incurrit, quilegex gravi metu transreditur, quandoque tamen a gravi culpa non excusat, ut Bonacina, Layman, Coninchio, & alií advertunt, nam qui metu mortis adulterio committunt, quavis ab incurriente excusentur, & terminus præsumit in sententia censura.

teria creditoris concessæ non fuit appositus ad finiendam solutionis obligationem, sed illas sollicitandam, scilicet, debitor intra illam terminum solvet, & ne ulterius differret, ergo debitor elago termino sibi a creditore prorogato solvere tenetur, & non solendo censuram incurrit, quia adhuc viget, & ob lapsum termini non exigitur, tunc quia iudex ut dicebamus, non minus debitorem obligare intendit, quam ipsæ creditor velit, & intendat, hic autem debitorum obligare intendit etiam illo termino elago. Alteram causa excusantes ab incurriendis censuris signatur possum, nimis innocentia subdit, & iniuriosa materialis censura, & nullitas eius, hæc ex censura ab eo damnum aliqui illatum, aut latrem sufficiens caput di punita; & præterea si censura inducit sic ob aliqd grave delictum, cuius non iest Clerici perclusio, aut crimen in Bulla Coen. contumaciam, debet absolvendus sub iuramento polliceri se non amplius tale crimen patraturum, sequiturque impunior. Ecclesiæ obtineretur, ut deducitur ex c. ex tenore 10. de sent. excom. ubi tametsi obserbit Bonac. cit. ult. hujusmodi juramento opus non est, dum absolvit impendit solam in foro penitentie virtute Jubilæi, aut alterius privilegi, sed tantum in foro extenso, ut reus causatus ab hismodi criminiis in facturum patrandis, pro quo citatur Alterum lib. 4. dif. 7. cap. 2.

QUÆSTIO SECUNDA.

De Excommunicatione.

32 Præced. q. de Censura in communis, sed in genere viuum est, nunc de ejus speciebus agendum est, & illa de ipso censuris in communis habentis dicta sunt de unaquaque illarum intelligi debent, cum in iis simili modo convenient, & par sit illarum ratio, ut habetur c. 1. de sent. excom. ius, quæ animis etiam literis gei eti convenient, ut excommunicatus non polit a peccatis ab solvi, nisi prius ab excommunicatione, quia excommunicatus est in causa suscepitionis Sacramenti, portat tamen prius ab solvi, excommunicatione, quia ab solvitur a peccatis, ut docet D. Th. 3. p. 24. ad 2. Inquit a censura, quia nemini referuntur, absolvore potest quilibet habens potestatem ab solvendo a peccatis non mortali, nam ex ipso, quo Superior censuram non refervat, censetur alii quoque qui facultatem ab solvendo concessisse, ut patet ex c. Super de sent. excom., a censura, verò reservari potest ab excommunicatione, quia excommunicatus est in causa suscepitionis Sacramenti, portat tamen prius ab solvi, excommunicatione, quia ab solvatur a peccatis, ut docet Bonac. cit. 4. p. 21. & habetur ex c. Perpetua, ex c. Sacra, de sent. excom. Pro articulo tam mortis conceditur omnibus Sacerdotibus quæ excommunicatione, & non tolerari ab solvendo a quibuslibet censuris, quando debet, qui alii extra eum articulum id facere potest, ut patet ex Trid. feb. 14. cap. 7. sub conditione tamen, aut sub onere, ut qui se solvatur est, si perculum evadat, coram ea compareat, a quo extra cum articulo ab solvendus erat, exequatur amplexus, quod ab eo sibi praeteribet, ut habetur ex c. Ror. de sent. excom. in 6. Rursum Episcopi non solum ab eo peccatis a censura lata vel praedecessoribus suis, sed etiam ab omnibus censuris, & causis ressentientibus, dummodo hujusmodi censuras annexas habentia sunt oculata id est, non fin publica, vel notoria, aut famosa ex agere contentum deductu, & hoc patet ex Concil. Trid. feb. 24. cap. 6. ubi praedita facilius Episcopi concessa fuit, ut notar Bonac. l.c. postulat etiam se ab solvendo a censura Papæ reservata, propter impedimentum in eis, qui incurrit, vel quando propter senium, morbum, sexum, pauperem, Ponit ex adi. non potest, ut notar. Hurtad. dif. 1. diff. 3. & idem Bonac. l.c. ex Navar. Sacra. Avila, & aliis. Tandem variis Religionibus prædictum menicanibus concessa eti facilius ab aliis in foro interno tamen, a variis censuris etiam Papæ reservatis, & per Bullam Crucis a censuris, ut eam habentes tenui in vita, & secum in articulo mortis, ab aliis Sacerdotibus approbatibus ab excommunicationibus Papæ reservatis, etiam in Bulla Comæ contentis, excepta excommunicatione hæc tamen, ut notar. Hurtad. loc. cit. quia Christianus per hanc censuram sit extra communionem Ecclesiæ, quia fundamentum haber in verbis Mat. 18. *Si Ecclesiæ non audieris, si tibi iamquam Ethicus, & Publicanus id est exclusus, & segregatus est communione si tui.* Dicitur Censura, quia et poterat medicinalis bonorum spiritualium privans, & contingens sub censura, tamquam sub genere, ex quo convenit cum suspensione, & interdicto, sed differt ab irregularitate, degradatione, depositione, & celiacione a divinis, & aliis inhabilitibus, vel potius, quia non sunt censurae propriæ dictæ. Dicitur separans a communione fiduciam, quia per hanc particulariter differt a suspensione, & interdicto, haec enim formaliter, & præcisè non privat societatem cum aliquo neque communionem in aliquo bono cum aliis, etiam si sensu privat ministerio Ecclesiastico tamè, ut sic, quatenus, scilicet et Monasterium, leuibus, & exercitium Clericis potestatis, & interdictum privat tanè a divinis officiis, & bonis, quia per ipsa participari possunt, ut patet ex infra dicendis. Additur Ecclesiæ, quia non privat communionem, & participationem omnium bonorum spiritualium, sed tamè aliquorum quæ Ecclesiæ potestati subduntur, non enim privat gratia, & charitate, & aliis virtutibus, ac donis, quæ potestat Ecclesiæ per se, & directe non subduntur, sed participationem gratie, & charitatis per peccatum, & contumaciam præsupponit; inquit fieri potest, ut quis antequam ab excommunicatione absolvetur perfecte contritionis actu gratiam recuperaret; similiter non privat bonis spiritualibus particularibus v. g. effectu orationum, quas aliquis privatus excom-

33 Primo ut a nomine exordium sumimus, excommunicationis idem significat, quod a communione separatio; excommunicatus enim dicitur, qui est extra communionem ejetus; unde communiter definiri solet, quo a censura, quia ab Ecclesiæ communionis fiduciam separatur, & sic etiam definiatur a Scoto. d. 19. S. de Quarto, & colligitor. 1. q. 3. cap. Omnis Christianus non per excommunicationem ab Ecclesiæ communione renoveri, & excludi, non quidem exclusione, vel separatione corporali, quia sit in carcere, non, sed exclusione, vel separatione, quæ sit per prohibitionem, non ipso, ut etiam Christianus co-nunctor, nec ibi cum eo, ut Scors declarat loc. cit. quia Christianus per hanc censuram sit extra communionem Ecclesiæ, quia fundamentum haber in verbis Mat. 18. *Si Ecclesiæ non audieris, si tibi iamquam Ethicus, & Publicanus id est exclusus, & segregatus est communione si tui.* Dicitur Censura, quia et poterat medicinalis bonorum spiritualium privans, & contingens sub censura, tamquam sub genere, ex quo convenit cum suspensione, & interdicto, sed differt ab irregularitate, degradatione, depositione, & celiacione a divinis, & aliis inhabilitibus, vel potius, quia non sunt censurae propriæ dictæ. Item una censura potest auxiliari alia remanente, unde qui pluribus censuris est ab aliis potest ab solvendo aliis aliis, & quia inter eas non est necessaria la concordia, cum non habeant ordinem inter se, veluti peccata, quoniam unum remittere, seu ab solvi non potest, non absolvitur omnibus, cum ipsorum absolvitur non sicut, nisi per infusionem gratie, que cum aeternitate a Deo confitente negat, quia quidem aeternis quæ peccata mortali reperit, sunt enim censurae poena, non culpa, ob copiam communis infelix, & idem una relaxari potest altera retenta, unde si dicatur, ab solvo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, si